

สรุปนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหัวข้อ “การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น และตัวอย่างความขัดแย้งที่ชุมชนจัดการไม่ได้ และแนวทางแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วม”

โดย นายสุขชัย เมธาวิกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นผู้ดำเนินรายการ

กลุ่มที่ 1 สรุปผลการประชุมระดมความคิดเห็นได้ดังนี้

1. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น หากเป็นโครงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมคิด จะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าการคิดแทนประชาชน
2. ความแตกต่างกัน หากมีการกระตุ้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมคิด รวมทั้งการนำงานวิจัยเข้าไปมีส่วนในการส่งเสริมให้ชาวบ้านร่วมคิด ร่วมทำ
3. เรื่องการจัดการความรู้ หรือกระบวนการทางปัญญาเป็นหัวใจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเข้ามาสร้างการมีส่วนร่วมอย่างไร มีวิธีการอย่างไรเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
4. เมื่อมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ ชุมชนก็จะสามารถดำเนินการจัดการได้ แต่เมื่อขาดความรู้ ขาดทักษะ ทำให้ไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้ และการมองผลประโยชน์เฉพาะหน้าจะทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้
5. การมองภาพรวมของปัญหา การมีแผนที่ทางความคิดที่เห็นภาพรวมของปัญหาทรัพยากรในชุมชนโดยรวม จะช่วยให้สามารถทราบปัญหา และไม่มองเพียงผลประโยชน์เฉพาะหน้าเท่านั้น
6. การจัดการในเชิงร่วมมือกัน โดยเฉพาะในลักษณะของกลุ่มน้ำที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันของทรัพยากรและปัญหา จะต้องอาศัยการทำงานในลักษณะความร่วมมือ
7. ความขัดแย้งที่มีปัญหาข้ามแดน เช่น กรณีปัญหาขยะ
8. ปัญหาการว่างงานของคนงานอายุมาก ซึ่งในระบบแรงงานหากมีอายุ ตั้งแต่ 45 ปี ก็อาจจะถูกปลด และเป็นหน้าที่ขององค์กรท้องถิ่นที่จะต้องดูแล

การจัดการทรัพยากรในการจัดการชุมชนมีเครือข่าย คือ การเรียนรู้ซึ่งเป็นเครื่องมือในการจัดการฐานทรัพยากร โดยมีคนอยู่ 3 ประเภท

คนใน คือ ผู้นำในท้องถิ่น

คนนอก มี 2 ประเภท คือ คนนอกที่เข้ามาแล้วทำให้สังคมเกิดการเรียนรู้เรื่องดิน น้ำ ป่า ผ่านโครงการวิจัยต่างๆ และคนนอกที่เข้ามาเหมือนไฟไหม้ฟางมีทั้งดีและไม่ดี ที่เข้ามาช่วยและเข้ามาทำให้ยุ่งกว่าเดิม

คนกลาง มี 2 ประเภท คือ คนกลางที่อยู่ในชุมชนเองเมื่อมีปัญหาความขัดแย้ง เรื่องการแย่งชิงทรัพยากร คนนอก เช่น กสม. ไปสร้างคนนอกให้เป็นคนกลางที่นำคนเรียนรู้สภาพความเป็นจริงร่วมกัน

คนนอกหรือคนกลางเป็นคนทำให้เกิดการรวมกัน งานของฐานทรัพยากรเรื่องสิทธิในการจัดการฐานทรัพยากรเป็นเรื่องสิทธิที่ทำให้ได้เรียนรู้ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่ชุมชนยังให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย

กลุ่มที่ 2 สรุปผลการประชุมระดมความคิดเห็นได้ดังนี้

1. การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น

(1) เกิดจากปัญหา เมื่อทราบปัญหาก็มีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหา จึงเกิดการขยายความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา เกิดการขยายความคิดเห็น และเกิดการมีส่วนร่วมในที่สุด

(2) งบประมาณมีส่วนสำคัญ ที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชนควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมในการจัดการ

(3) คนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะต้องมีอุดมการณ์

(4) มีโอกาสในการนำเสนอ และการแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาและเกิดการมีส่วนร่วมขึ้น

2. เรื่องความขัดแย้งในชุมชน มี 2 เรื่อง คือ

(1) เรื่องขององค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นความรู้เรื่องสิทธิของประชาชนเอง ความไม่รู้เรื่องหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำอย่างไรจึงจะสร้างองค์ความรู้ให้เกิดในทุกพื้นที่

(2) เรื่องของอำนาจ เมื่อมีอำนาจแล้วใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เช่น กรณีการใช้อำนาจในการสร้างโครงการขนาดใหญ่ก่อนที่จะแจ้งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบ

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วม

สิทธิตามรัฐธรรมนูญต้องกำหนดในเรื่องสิทธิชุมชน โดยต้องระบุให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าไปดูแล และต้องมีการเปิดเผยข้อมูล รวมทั้งควรมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วยว่าถ้าไม่เปิดเผยข้อมูลให้มีบทลงโทษ

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น ต้องดำเนินการโดยยึดหลัก 3 ประการ คือ

(1) อุดมการณ์ ต้องพยายามที่จะเคารพชุมชน ไม่ขัดแย้งกับชุมชน

(2) การสร้างหรือการแสวงหาโอกาสที่จะฟื้นฟูวิถีชีวิต วัฒนธรรม

(3) ความสามารถในการส่งต่อข้อมูล และสร้างจิตสำนึกให้เกิดอุดมคติร่วมในชุมชน

แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วม โดยนำประสบการณ์จากพื้นที่ต่าง ๆ นำองค์ความรู้จากนักวิชาการมาร่วมกับองค์ความรู้ในท้องถิ่น และเข้ามาจัดการฐานทรัพยากรต่าง ๆ ได้ ซึ่งจะต้องมีข้อมูลภูมิหลังการพัฒนาและขีดจำกัดของท้องถิ่น เพื่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาต่อไป

นายสุขชัย เมธาวิบูล รองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ผู้ดำเนินรายการ กล่าวสรุปว่า คนในชุมชนต้องตระหนัก และตรวจสอบการทำลายฐานทรัพยากรในชุมชน ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนในชุมชน ดังนั้น เรื่องของสิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องที่ทุกคนจะต้องช่วยกันแก้ปัญหาาร่วมกันของชุมชน รวมทั้งพัฒนา ปกป้องและคุ้มครองสิทธิของชุมชน

(๗๗)

สรุปการสัมมนา

ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กล่าวปิดการสัมมนา โดยสรุปได้ดังนี้

1. สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยพันธะความผูกพันทางสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม การที่สังคมจะอยู่ร่วมกันได้ต้องมีสิทธิชุมชน แต่สังคมตะวันตกมองสิทธิเป็นเรื่องของปัจเจก เป็นสิทธิของแต่ละคน และมีเงินเป็นปัจจัยสำคัญ สิทธิในความหมายของตะวันตกจึงเป็นสิทธิของการเบียดเบียนและการแย่งชิง ซึ่งสังคมไทยก็รับเอาแนวคิดนี้มา เช่น ในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ มีคำกล่าวว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” หรือในสมัยระบอบทักษิณ นั้น เงินต้องมาก่อนในทุกเรื่อง โดยไม่สนใจว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไร

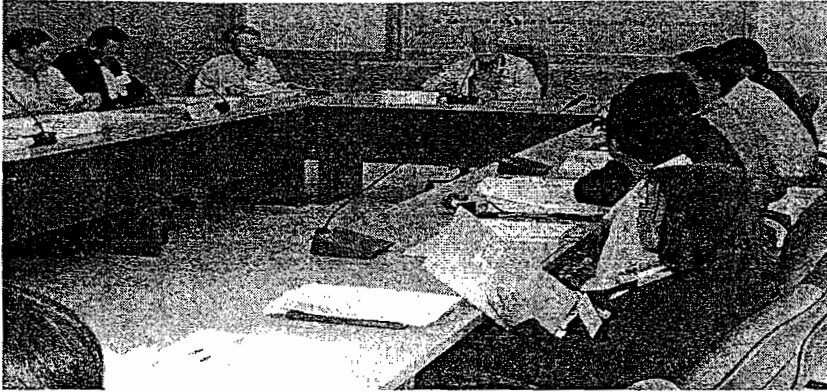
ฐานทรัพยากรในประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นน้ำ ป่าไม้ ภูเขา มีความเชื่อมโยงระหว่างต้นน้ำ ที่ราบ และชายฝั่งทะเล ประเทศไทยเป็นพื้นที่ป่าเขตร้อนที่กักเก็บความชุ่มชื้น และมีทรัพยากรชีวภาพซึ่งมีความสำคัญต่อดินฟ้าอากาศ การรักษาทรัพยากรจึงมีความสำคัญ และเป็นการรักษาสมบัติให้กับประเทศ ให้กับโลก การรู้จักตัวเองจึงมีความสำคัญในการต่อสู้เพื่อดูแลรักษาฐานทรัพยากรของประเทศ

2. การสัมมนาครั้งนี้เป็นการเริ่มต้นของ กสม. เพื่อประสงค์ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาเป็นเจ้าภาพหลักผู้ดำเนินการ จึงเสนอให้นายก อบต. คัดเลือก อบต. จำนวนหนึ่งมาเป็นผู้ดำเนินการ โดย กสม. จะทำหน้าที่สนับสนุนและเสนอแนะให้เจ้าของสิทธิตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน มีความคิดที่ชัดเจน และมีบทบาทหลักในการสร้างสิทธิมนุษยชนให้เกิดขึ้น แล้วมีการขยายออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ประธาน กสม. จะเข้าพบนายกรัฐมนตรี เพื่อให้มีการสนับสนุนการดำเนินการและมีส่วนร่วมในการปฏิรูปการเมืองต่อไป

กลุ่มงานช่วยอำนวยการ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บรรยากาศการสัมมนาปฏิบัติการ “ปฏิรูปการเมืองกระจายอำนาจส่วนการปกครองท้องถิ่น”
จัดโดย กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับนักวิชาการ ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
วันที่ 29 พฤศจิกายน 2549 ณ ห้องประชุมสภาคริสตจักรในประเทศไทย กทม.

ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก
ประธานกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กล่าวเปิดการสัมมนา

นายสุขชัย เมธาวีภูค
รองเลขาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ชี้แจงวัตถุประสงค์
การสัมมนา

รศ. วุฒิสาร ตันไชย
ผอ.วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
สถาบันพระปกเกล้า
บรรยายเรื่อง “การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนต่อการบริหารจัดการองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น”

ผู้เข้าร่วมสัมมนา
นำเสนอความคิด
ประสบการณ์
การทำงานขององค์กร
บริหารส่วนท้องถิ่น

ผู้นำชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช
ร่วมอภิปราย
แสดงความคิดเห็น

ผู้เข้าร่วมสัมมนา
ร่วมคิดร่วมเสนอ
ประสบการณ์การ
ทำงานในท้องถิ่น
รับฟังการบรรยาย
ของวิทยากร

การประชุมระดมความคิดเห็นในหัวข้อ

- การมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น
- ตัวอย่างความขัดแย้งที่ชุมชนจัดการไม่ได้และแนวทางการแก้ปัญหาโดยชุมชนมีส่วนร่วม

อาจารย์ทรงพล เจตนาวณิชย์
วิทยากรประจำกลุ่มที่ 1

อาจารย์ธีรวิจน์ นามดวง
วิทยากรประจำกลุ่มที่ 2